

Stanomir Petrovici

Jurnal de decembrie

trăirile unui revoluționar

ROVIMED PUBLISHERS

CUPRINS

<i>Prolog</i>	3
Prefață (Liviu Chiscop)	5
Bibliografie	11
Mijloc de decembrie	19
16, 17, 18 decembrie 1989	29
Decembrie 18, 19, 1989.....	40
20, 21, 22 decembrie	45
Zile de decembrie pentru sânmiclăușeni	51
Zile de decembrie în București	57
23, 24, 25, 26 decembrie	65
Vise de decembrie, cu gândul la viitor, vise neîmplinite.....	75
<i>Epilog</i>	99

Mijloc de decembrie...

În clepsidra iernii, amortit de recile zile de decembrie, care se scurgeau liniștit la sfârșitul de an 1989, puțin mai dulci ca de obicei, în falsă consonanță cu blânde meleaguri bănățene, ce respirau profund între mănoasa câmpie timișeană pînă în dealurile lugojene și ale Carașului, la intrarea Dunării la Cazane și crestele Semenicolui, în liniștea aparentă a sufletului oamenilor săi, nimeni nu se aștepta la vremurile răscolitoare ce va fi să vină peste noi.

Toată lumea se aștepta să fie mai frig, să vină zăpada, copacii să fie îmbrăcați în chiciură și cu gândul că în această perioadă de decembrie se apropiau ca de obicei, nu fără grija zilei de mâine, tradiționalele sărbători de iarnă cuprinse între Nașterea Domnului Iisus și trecerea între ani, Revelionul. Dar parcă timpul se ținutise pe loc, așteptând immanent să se urnească ceva neobișnuit în locurile molcome unde era așezată vechea cetate, capitală a Banatului, de la Morisena, pînă în anul de grație 1241, când avea să fie distrusă în urma invaziei tătare, o așezare în care azi se află Cenadul și localitatea noastră natală, Sânnicolaul Mare. Aici s-a născut celebrul muzician maghiar Bella Bartok, care a fost și culegător de folclor și a dus doina românească în lume, sau pe aici a trecut în popasurile din drumurile sale de întoarcere de la Viena și Berlin marele poet național Mihai Eminescu, stâlp al culturii românești. Prima statuie a poetului național din România Mare și a treia din România i se va înălța la Sânnicolaul Mare pe 11 octombrie 1925, cu bani colectați de studenții români. La inaugurarea festivă a statuii marelui poet va veni și poetul transilvănean, academician Octavian Goga, și ministrul Artelor, Ion Minulescu.

La solemnitate, Șt. Cioroianu, vorbind de nemuritorul poet spunea „Sufletul lui Eminescu a fost cea mai sfântă biserică în care a ars făclia dragostei de neam. În această biserică se află depozitate toate comorile poporului român”. Pe soclul statuii închinată ilustrului poet, sunt scrise dragile noastre versuri:

„Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorie, țara mea de dor?
Brațele nervoase, arma de tărie,
La trecutu-ți mare, mare viitor!

.....
Viața în vecie, glorie, bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală și mândrie,
Dulce Românie, asta ți-o doresc!”

Locuitorii acestor meleaguri timișene ale Banatului românesc de la granița vestică a României, din Timișoara, Lugoj, Sânnicolaul Mare, cu pitoreștile sale sate și comune din jurul lor, erau năuciți de zbaterile înnoitoare din țările încă cu așa-zise regimuri comuniste, suportate cu greu timp de peste jumătate de secol XX și care anunțau sfârșitul obștesc al perfidelor „idealuri roșii” plantate cu de-a sila sub apăsarea șenilelor tancurilor bolșevice la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial.

Parcă ne încerca o nouă speranță, o adiere de libertate pe care mulți au așteptat-o.

Mirel depășea un moment greu din viața sa: pe 1 decembrie 1989, își pierduse mama. Vorbise cu prietenii săi din Chicago încă din octombrie 1989, să plece ilegal în SUA. Era sătul de comunism, avea atunci și aici în România pentru el minimul necesar financiar, dar nu mai suporta clișeele comuniste sterile, săpate adânc ca o patină, fără nici o

perspectivă, ce adunau multă fier în sufletul său. Nu avea frică de necunoscut, își dădea seama în mare despre viața din S.U.A., care pentru mulți sânniclașeni era un fel de paradis. Oricât de aventuros i se părea, această dorință de plecare părea o șansă mai bună decât iadul ghimpat psihologic, fără nicio mulțumire, al „binefacerilor” comunismului ceaușist, ce măcinau neîncetat, traumatizant, sufletele noastre pe majoritatea oamenilor, în afară de slugile lor. În aceste state erau instalate regimurile comuniste totalitare, cărora li se mai spunea, în prostia lor, țările care fac parte din lagărul socialist, pentru că se trăia într-adevăr o viață de lagăr.

Mirel Marcov, fiind copil, a fost influențat de prietenul său mai mare din copilărie Nelu Popovici, care avea să devină profesor de istorie, director de școală la Beba Veche și apoi la Timișoara, dorind la rândul său să fie profesor de istorie și filozofie. Mirel era un admirator al profesorului de istorie Dyula Szöcz, care la rândul său îl aprecia, fiind o simpatie reciprocă. L-a încurajat pe Mirel, acesta urmând, după ce termină liceul, Facultatea de Drept din București. Acest profesor maghiar era și un prolific publicist de istorie locală în ziarele și revistele de limbă română, maghiară și germană din România, un cercetător al zonei istorice, ce a înființat și organizat muzeul local de arheologie, etnografie și o expoziție permanentă a marelui muzician Bella Bartok de la Sânnicolaul Mare, instalat la Castelul Nako din oraș, al cărui director a fost.

Împătimit al politicii după înzestrarea sa autodidactă, cu o cultură generală de un nivel apreciabil, bun cunoscător intuitiv al evenimentelor în derulare sau de perspectivă, Mirel, care frecventa biblioteca Universității din Timișoara, citea mult: avea un apetit nestăvilit pentru beletristică, istorie, diplomație și politică generală ascunsă în meandrele aparenței. Era un cititor înfocat al revistei politice „Lumea”, al „Magazinului Istoric” încă de la 15 ani, de la primele apariții, dar beneficia și de mijloace de informare comparative: posturi

de radio și televiziune din afara României. Schimbările politice ale momentului și ale celor ce urmau să vină îl ajutau prin diagnoze să anticipeze evenimentele cotidiene și cele viitoare, inclusiv reunificarea Germaniei. Fiind întrebat la începutul lunii noiembrie '89 de prietena sa Ernestine-Carina, Mirel a răspuns că în 2-3 săptămâni, actul de reunificare se va materializa, fapt incredibil ce s-a confirmat ulterior: Germania se reunise în acest timp, așa cum previzionase el cu atâta acuratețe.

După ce s-a despărțit în fapt de soția sa Sabina, Mirel Marcov a avut o suită de relații amoroase fără finalitate, după care a început ca încercare să scrie cuvinte potrivite, fără pretenții prea mari, încă din vara anului 1988.

Dată fiind starea sa sufletească în acest context, s-a apucat să scrie printre altele și o serie de pamflete la adresa regimului comunist al lui Ceaușescu, în perioada septembrie-noiembrie 1989, prin care anticipa într-un mod stupefiant evenimentele declanșate în 16-21 decembrie din același an din Timișoara, precursorul evenimentelor din București și din celelalte centre mari: Iași, Brașov, Cluj, Sibiu, Oradea și altele, care aveau să conducă la căderea nesperată a regimului comunist din România. Aceasta după înlăturarea celorlalte regimuri comuniste din Europa, în urma unor mișcări mai puțin violente, de catifea, în Germania de Est, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia și Bulgaria, declanșate din rațiuni diferite ale șefilor celor două mari puteri decizionale ale momentului: a lui Bush și a lui Mihail Gorbaciov, potrivit înțelegerii lor de la Malta. Mirel intenționa să publice pamfletele „Fața fariseului”, „Să ascultați oamenii care tac” și „Azi, libertate”, atacuri caustice directe la adresa lui Ceaușescu și a regimului său, la Radio „Danubius” din Budapesta, dar nu a mai apucat. Fiind angajat al Filaturii „Banatex”, la sfârșitul lunii noiembrie 1989, le-a dat să le citească colegilor săi ingineri Erji Papp, Tibi Ioanovici, Florin Sârbu și mulți dintre

colegii și cunoștințele sale l-au atenționat însă că pentru pamfletele sale o să fie aruncat după gratii cel puțin 10 ani. Mirel nu a avut nici o teamă; vorba lui Marinco Raicici: în situația noastră nu aveam de pierdut decât lanțurile.

Până în 16 decembrie 1989, Radio „Europa liberă” și Radio „Vocea Americii” vuiau în legătură cu evenimentele din Europa ce aveau să conducă la căderea unuia după altul a regimurilor comuniste, a sistemului lor.

La aranjamentul internațional, s-a adăugat nu fără suport, ca unică soluție, mișcarea lui Gorbaciov al URSS-ului, situație blocată nu numai instituțional, ci și economic și financiar; un colos cu picioare de lut, ca piesele unui joc de domino. Inflexibilul Ceaușescu aplica tot ce era mai rău și depășit în materie doctrinară inspirată după revoluția culturală chineză, ce era deja de mult abandonată chiar de chinezi ca ineficientă, sau după modelul nord-coreean despot, ipocrit și fără niciun viitor al lui Kim Ir Sen, ce refuzau cu obstinație să înțeleagă cursul evenimentelor firești și necesitatea de a se încadra în marile schimbări ale lumii, ceea ce făcea ca populația României să clocotească și mai abtîrî în setea sa pentru libertate.

Semnele revoltei din Timișoara începeau să apară în noiembrie '89, după un meci de fotbal al lui Poli Timișoara, când un grup de studenți și alți cetățeni din Timișoara, au început să scandeze „Jos comunismul!”, „Jos Ceaușescu!” Tot în acea perioadă, în tramvaie, în serile târzii de sfârșit de toamnă, tablouri cu Ceaușescu erau plimbate pe rutele lor între lumânări. După ședințele de judecată, prin barurile limitrofe instanțelor, juriști, poeți, scriitori discutau aprins, fără menajamente și deschis, despre regimul comunist, sau comentau ad-hoc pamflete la adresa lui Ceaușescu. Bănățenii, fie ei muncitorii din fabrici, țărani de la sate, erau printre cei mai buni gospodari din lume, dar o bună parte a lor au „gustat” din plin umilințele, linșajul personalității lor, odată cu

deportările în Bărăgan, cu foarte mulți arestați și morți din Banat. De pildă, Mirel își amintea de mătușa Milița Brancov, condamnată politic la șapte ani de închisoare pentru o banală scrisoare împotriva colectivizării forțate la Petrovaselo, sau de cei trei morți din gulagul românesc care au fost deportați în Bărăgan, din familia bunicii sale Țintoi din Pesac, măsuri represive verificate chiar de geniul răului, satrapul criminal Stalin.

În aceste condiții copii, elevi, studenți, tineri, bătrâni, femei și bărbați, ce aveau cât de cât o umbră de prosperitate și acces la televiziunile statelor vecine, ce transmiteau tumultul evenimentelor – tăvălugul de neoprit al libertății și al marilor schimbări ce urmau să vină –, credeau în revenirea la vechea matcă a românilor, în schițarea drumului ce avea să ne conducă la unirea tuturor europenilor. Se schimbau opinii, cu ce se întâmplă în jurul nostru, în locuri de întâlnire ad-hoc, ferindu-ne cât puteam de „apărătorii” regimului comunist. Era lungă și parcă nesfârșita așteptare a ceea ce urma să vină, să se întâmple. Starea de spirit a masei se crease, era conectată.

Azi, libertate

(Today freedom)

În lumea de azi mișcătoare,
cu minți așa-zis rătăcite
ce vor să știe cine sunt
din false buletine de identitate acordate,
sunt oameni care știu ce vor,
sătui de minciuni,
de fraze îndoielnice, de citate.

Și tinerii noștri,
„amplu” educați
de-o ideologie fără bază,
ce s-a dovedit o goală frază,
ne arată nouă
c-am suportat aiurea, -n van,
ca-ntr-o piesă de rezistență,
cu false acte de prezență,
să construim castele de nisip.
Ei riscă glonțul și ne zic
adio, cu orice chip.

Acas' părinți sărmani,
fie ei neaoși români, maghiari, alemani
sau alții probabil viitori americani,
stau și se întreabă în durere:
oare ce-o fi?

Atâta amar și sudoare au risipit!
Sau ce vină poartă
că dragii lor copii pleacă și pleacă,
pentru că nu mai au nevoie de nimic,
decât de-o realizare, în libertate.